

УДК: 347.626.2(4-672EU)
Biblid 1451-3188, 23 (2024)
Год XXIII, бр. 87-88, стр. 62-74
Изворни научни рад
Рад примљен 6. 8. 2024. године
Рад одобрен 12. 9. 2024. године
DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2024.23.87_88.4

БРАЧНИ УГОВОР КАО ИНСТРУМЕНТ ХАРМОНИЗАЦИЈЕ ПОРОДИЧНОПРАВНЕ МАТЕРИЈЕ У ПРАВУ ЕУ

Богдана СТЈЕПАНОВИЋ*

Анстракт: На нивоу Европске уније (ЕУ) постоји тек незнатан број правила која се односе на имовинске односе супружника и то, пре свега, у области уговорног имовинског режима. Брачни уговор се посматра као фактор приближавања и потенцијалне хармонизације породичног права у законодавствима земаља чланица, јер је хармонизација у овој области лакше замислива на подручју уговорног него законског имовинског режима. У правној литератури не постоји општа сагласност о потреби приближавања породичноправних система, која је условљена природом породичног права као гране права на коју велики утицај имају култура и традиција одређеног народа. Из тих разлога породичноправна питања и даље нису непосредно регулисана европским законодавством. С обзиром на то да је наша земља у преговорима за приступање ЕУ, а да је брачни уговор правни институт који је уређен у домаћем породичном законодавству, у раду ће бити анализирана различита гледишта о брачном уговору као елементу у породичноправној материји који је нужан и користан. Ауторка је спровела истраживање применом догматскоправног, упоредноправног и историјскоправног метода. У закључку рада она потврђује полазну хипотезу према којој за сада још

---

* Институт за упоредно право, Београд. Е-mail: b.stjepanovic@iup.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9504-473X>.

Рад је настао у оквиру научноистраживачког пројекта Института за упоредно право којега финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије према Уговору о реализацији и финансирању научно-истраживачког рада НИО у 2024. години (евиденциони број: 451-03-66/2024-03/200049 од 5.2.2024).

не постоје одговарајући услови за унификацију брачног уговора као формалног извора материјалног права у ЕУ.

Кључне речи: Одлука Већа (ЕУ) 2016/954, Уредба Већа ЕУ 2016/1103, Зелена књига, имовина стечена у браку, уговорни имовински режим брачних другова.

1) УВОД

Наша земља налази се у процесу придруживања ЕУ.¹ С обзиром на то да смо дуги низ година део поменутог процеса који, између осталог, подразумева и усклађивање националног законодавства са европским, сматрали смо корисним да истражимо прописе који се односе на брачни уговор у европском законодавном простору.² Приступајући ЕУ државе на њу преносе део свог суверенитета. У појединим правним подручјима постигнут је висок степен хармонизације правних система држава чланица, али то није случај са породичним правом.³ На нивоу ЕУ постоји

¹ Република Србија потписала је 29. априла 2008. године Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) са ЕУ, који је ступио на снагу 1. септембра 2013. године. Овај Споразум је почетак фазе односа уређених свеобухватним уговором између Србије и ЕУ, којим се потврђује перспектива за чланство Републике у ЕУ. Захтев за пријем у чланство Република Србија поднела је 22. децембра 2009. године. Статус кандидата за чланство у ЕУ Европски савет доделио је Србији 1. марта 2012. године, док је одлуку да се отворе приступни преговори са Србијом донео 28. јуна 2013. године. Видети: *Политички односи Србије и ЕУ*. Интернет: <https://www.mfa.gov.rs/spoljna-politika/eu-integracije/politicki-odnosi-srbije-i-eu>, 4.4.2024.

О напретку Србије у процесу придруживања видети: Nevenko Vranješ, „Analiza usklađenosti razvoja javnih politika u zemljama Zapadnog Balkana sa standardima Evropske unije”, *Strani Pravni život*, god. LXV, br. 1/2021, str. 31–45; Ана Кнежевић Бојовић, Весна Ћорић, Александра Вишекруна, „Спољашање условљавање Европске уније и регулаторни одговори Србије”, *Српска политичка мисао*, бр. 3/2019. vol. 65, стр. 233–253.

² Поједини аутори виде ЕУ регулативе као начин за смањвање националних конфликта и тензија на подручју Балкана. Видети: Uroš Ćemalović, “Membership in the EU and nationalistic discourse in the Western Balkans – legal aspects”, *Strani pravni život*, no. 4, 2019, pp. 7–18.

³ У савременој правној теорији за означавање поступка приближавања и уједначавања права користи се већи број израза сродног значења од којих, опет, сваки има своје посебно правно одређење. Сусрећемо се са појмовима: унификација, униформизација, хармонизација, кодификација, регионализација, американизација, вестернизација, европеизација, конвергенција, приближавање, интернационализација, и др. Marija Mijatović, „Izazovi recepcije prava Evropske unije – primer korporativnog prava u Srbiji”, *Strani*

тек незнатан број правила која се односе на имовинске односе супружника и то, пре свега, у области уговорног имовинског режима. Тежиште хармонизације права у оквирима ЕУ усмерено је на поједина подручја грађанског права, међутим, процес европских интеграција захтева све већу активност и у области породичног права.⁴ О намери приближавања породичноправних система не постоји општа сагласност правних теоретичара.⁵ Несагласност у овој области условљена је природом породичног права, као гране права на коју велики утицај имају култура и традиција одређеног народа. Породичноправне норме садрже основне вредности неког друштва и због тога их је веома тешко мењати, а питање је да ли би њихово мењање било пожељно и корисно. Нема сумње да је то један од кључних разлога због којих породичноправна питања и даље нису непосредно регулисана европским законодавством.

---

pravni život, vol. 63, br. 1, str. 91). Пре неколико деценија израз „европско породично право” звучао је помало вештачки или чак чудно. Данас расте свест да ова два појма имају нешто заједничко. Породично право се још увек не посматра као камен спотицања развоја европског грађанског права. О њему се често расправља само у контексту европских људских права, темељних права у ЕУ или међународног приватног права. Међутим, данас су постали све јаснији проблеми који произлазе из разноликости породичног права у Европи и методе потребне за побољшање тренутне ситуације. Ипак, скептицизам према непотребним покушајима уједначавања законодавстава и даље надјачава то питање. Видети: Dieter Martiny, „Is unification of family law feasible or even desirable?”, 2010. Интернет: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1612157.

⁴ Олга Јовић, „Брачни уговор версус законског имовинског режима”, у: *Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе*, 2011, бр. 9, стр. 305. О стању породичног права на нивоу Европе видети: Masha Antokolskaia, *Harmonisation of Family Law in Europe: A Historical Perspective*, Antwerpen – Oxford: Intersentia, 2006; Katharina Boele Woelki, “The road towards European family law”, *Electronic Journal of Comparative Law*, 1997, vol. 1, pp. 1–15.; Katharina Boele-Woelki, Norbert Dethloff & Wolfgang Gephart, *Family law and culture in Europe: developments, challenges and opportunities*, Intersentia, 2014. Није само породичноправна област недовољно заступљена у прописима ЕУ, нпр. и у области заштите људских права у кривичном поступку ЕУ тек однедавно пружа одређену заштиту. Видети: Marina Matić-Bošković, „Uređenje procesnih prava osumnjičenih i okrivljenih u правним текovinama Evropske unije”, *Strani pravni život*, 2020, vol. 64, бр. 1, стр. 29–43.

⁵ Irena Majstorović, „Pravni propisi Evropske unije koji se односе на obiteljsko право”, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 2003, vol. 53, br. 3–4, str. 759–782.; Ivan Šimović, и Ivan Ćurić, „Europska unija i obiteljsko право međunarodnoprivatnopravni, procesnopravni i materijalnopravni aspekti”, *Ljetopis socijalnog rada*, 2015, vol. 22, br. 2, str. 163–189.

Иницијативе за хармонизацију у овој области су изузетно ретке из разлога што постоје значајне разлике између правних система у овој области. Редак пример хармонизације у овој области јесу права нордијских земаља, које су кроз сарадњу дошле до усвајања сличног модела брачног имовинског режима у свим нордијским земљама. Иако су касније промене у националним законодавствима неких од нордијских земаља у извесној мери промениле брачни имовински систем, то није довело у питање постојање нордијског модела, који се и данас темељи на истом приступу и истом концепту солидарности.⁶ У великом броју правних система на подручју ЕУ прихваћена су два имовинска режима – законски и уговорни.⁷ Хармонизација породичног права лакше је замислива на подручју уговорног него на подручју законског имовинског режима. Такво мишљење потврђује се и у Студији о брачним режимима брачних парова и о имовини ванбрачних парова у мађународном приватном праву и унутрашњем праву држава чланица ЕУ.⁸ У наведеној студији, која је објављена 2003. године, Европска комисија је заступала становиште да није основано очекивати постизање споразума између држава чланица ЕУ о усвајању брачног имовинског режима који би био јединствен и заједнички свим државама чланицама. Наводи се да би било прихватљиво успостављање европског супсидијарног имовинског режима, по природи уговорног. Надаље се истиче да би давање могућности брачним партнерима да сами прихвате брачни режим, који би био заједнички свим европским грађанима и који би на јединствен начин уредио њихове имовинске односе, допринело међусобном приближавању националних прописа. У циљу обавештавања трећих лица предложено је да се у европски уговорни режим унесе одредба која установљава јавни регистар брачног режима и добровољне измене овог режима. На основу наведеног произилази да би управо

---

⁶ Walter Pintens, "Matrimonial Property Law in Europe", in: Katharina Boele-Woelki et al. (eds), *The Future of Family Property in Europe*, Intersentia, 2011, p. 45.

⁷ Suzana Bubić, „Уговорни брачни имовински режим у праву ЕУ и упоредном праву”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 2010, br. 21, str. 25.

⁸ Study on matrimonial property regimes and the property of unmarried couples in private international law and internal law, 2003. Интернет: <https://www.econbiz.de/Record/study-on-matrimonial-property-regimes-and-the-property-of-unmarried-couples-in-private-international-law-and-internal-law-rooij-michiel/10009637705>, 17.4.2024.

брачни имовински уговор могао бити фактор приближавања и потенцијалне хармонизације законодавстава земаља чланица.⁹

2) ПОТЕНЦИЈАЛНИ НАЧИНИ УНИФИКАЦИЈЕ ПОРОДИЧНОПРАВНЕ МАТЕРИЈЕ У ЕУ

Брачни уговор је инструмент у коме се види велики хармонизацијски потенцијал материја породичног права у ЕУ. Штавише, на брачни уговор се гледа као на средство кроз које ће се почети са унификацијом породичноправне материје. Говорећи о начинима унификације породичноправне материје у теорији се истичу два основна. Један је прописивање основних типова имовинских режима, уз слободу супружника да одаберу један од њих. Други предлог се састоји у развоју „европског система брачне имовине“ који би био саставни део правних система држава чланица. Први европски пропис у коме је препоручено доношење инструмента који се тиче брачних имовинских режима био је Бечки акциони план из 1998. године.¹⁰ Након Бечког акционог плана брачни уговор је био тема Писаног питања П-1905/00, које је 2000. године било упућено Европској комисији.¹¹ Писано питање у себи је садржало два питања: може ли Комисија потврдити да су брачни уговори који су ваљани и потписани у складу са законима једне државе чланице ЕУ ваљани и пред судовима друге државе чланице и да ли Комисија може гарантовати Европском парламенту да ће предузети мере за осигурање правне заштите грађана у таквим ситуацијама? Комисија је у одговору на писано питање навела да не постоје правила Заједнице која су примењива на брачне уговоре и брачне имовинске режиме.¹² Бриселска и Римска Конвенција о надлежности и меродавном праву за уговорне обавезе у грађанским и трговачким предметима искључује из свог домена ове

---

⁹ Irena Majstorović, *Bračni ugovor – novina hrvatskog obiteljskog prava*, Pravni fakultet Sveučilišta, Zagreb, 2005, str. 126.

¹⁰ Action Plan of the Council and the Commission on How Best to Implement the Provisions of the Treaty of Amsterdam on an Area of Freedom, Security and Justice, “Vienna Action Plan”, (1999/C 19/01). Интернет: <https://www.refworld.org/docid/3f5341ce2>.

¹¹ Written question P-1905/00 by Michael Cashman (PSE) to the Commission. Marriage contracts. Official journal C72, 6.3.2001. Видети: Majstorović, *op. cit.*, стр. 127.

¹² Питање и одговор Комисије доступно на интернету: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-5-2000-1905_EN.html.

споразуме.¹³ На састанку Европског већа у Бриселу 2004. године донет је програм под називом „Хашки програм: јачање слободе, сигурности и правде у ЕУ”,¹⁴ у коме је Веће од Комисије затражило да представи Зелену књигу о сукобу закона у стварима које се тичу брачноимовинских режима, укључујући питање надлежности и узајамног признавања. Савет и Комисија усвојили су Акциони план који имплементира Хашки програм. У Акционом плану се Комисија позива да предложи Зелену књигу о сукобу закона у области која се односи на брачне имовинске режиме. Комисија је формирала тим експерата који су направили студију, а коју је Комисија касније прихватила. Студија садржи предлог да се изврши хармонизација правила међународног приватног права у области брачне имовине и да се уведу нови правни институти, као нпр. „Европски брачни имовински систем”. Ђакомо (Giacomo) наводи да би „Европски брачни имовински систем” био уређен на идентичан начин у правном систему сваке државе чланице и супружници би могли да га уговоре.¹⁵ Увидевши да је у тренутним околностима хармонизација материјалноправних прописа у брачној имовинској материји немогућа, Комисија ЕУ је препознала потребу и корист хармонизације колизионоправних питања везаних за породичноправне имовинске режиме, те је 2006. године представила Зелену књигу о сукобу закона у области која се тиче брачних имовинских режима, укључујући питање надлежности и међусобног признања.¹⁶ У овој књизи брачни уговор дефинисан је као уговор закључен пре склапања брака у циљу уређења имовинских односа међу брачним партнерима. У Књизи је истакнуто да није могућа хармонизација материјалног права у овој области, те да се због тога у њој разматрају основна питања колизионих правила. У циљу

¹³ О примени Бриселске конвенције и Уредбе Рим I на заштити слабије уговорне стране више видети: Мирјана Глинтић, „Заштита права слабије уговорне стране у складу са принципима европског уговорног права осигурања”, *Страни правни живот*, 2020, vol. 64, бр. 3, стр. 57–73.

¹⁴ “The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union”, *OJ*, C 53, 03 March 2005, 1.

¹⁵ Giacomo, Oberto, “Judical co-operation in cross-border Family law matters”. Интернет: <https://www.giacomooberto.com/lecco/reportonlecco.htm>, 2.5.2024.

¹⁶ “Green paper on conflict of laws in matters concerning matrimonial property regimes, including the question of jurisdiction and mutual recognition (presented by the Commission)(SEC(2006) 952)”, COM(2006) 400 final. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0400>, 2.5.2024.

бољег уређења ове области у самој Зеленој књизи су формулисана бројна питања на која су заинтересоване државе биле позване да одговоре, како би се на основу добијених одговора евентуално унапредио могући правни оквир за њихово регулисање. Међу тим питањима било је обухваћено и питање признања и извршења брачних уговора.¹⁷ Као важна ставка наведена је потреба установљивања регистра брачних уговора. Након доношења Зелене књиге о сукобу закона у стварима које се тичу брачноимовинских режима у којима је присутан страни елемент, а који обухватају и питања надлежности те узајамног признавања одлука у стварима брачноимовинских режима, започела су опсежна саветовања о свим аспектима потешкоћа с којима се суочавају парови у Европи, када се ради о ликвидацији њихове заједничке имовине и правним средствима која им стоје на располагању. Тако је на састанку који је одржан у Бриселу 2009. Европско веће донело нови вишегодишњи програм назива „Стокхолмски програм – отворена и сигурна Европа у служби и заштити грађана”.¹⁸ У том програму Европско веће је сматрало да би се узајамно признавање требало проширити и на подручја која до тог момента нису била обухваћена, а која су кључна за свакодневни живот, попут брачноимовинских права. Коначно, Комисија је 2011. године предложила две уредбе у овој области: Уредбу о надлежности, меродавном праву те признавању и извршењу одлука у стварима брачноимовинских режима и Уредбу о надлежности, меродавном праву те признавању и извршењу одлука у погледу имовинских последица регистрованих партнерстава. Међутим, Веће је на састанку који је одржан 2015. године закључило да није могуће постићи једногласност за доношење уредби о брачноимовинским режимима и имовинским последицама регистрованих партнерстава, те да Унија као целина не може у разумном року остварити циљеве сарадње у том подручју. Међутим, разматрајући захтеве већег броја држава чланица ЕУ о потреби остваривања појачане сарадње у подручју имовинских режима међународних парова, Веће је 2016. донело Одлуку (ЕУ) 2016/954 о одобрењу такве појачане сарадње.¹⁹ Поље примене ове Одлуке би, у

¹⁷ Suzana Bubić, *op. cit.*, стр. 29.

¹⁸ The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens, *OJ C 115*, 04 May 2010, p. 1.

¹⁹ До 2016. Белгија, Бугарска, Чешка, Немачка, Грчка, Шпанија, Француска, Хрватска, Италија, Луксембург, Малта, Холандија, Аустрија, Португал, Словенија, Финска и Норвешка упутили су захтеве Комисији у којима наводе да међу собом желе

складу са чланом 81. УФЕУ-а, требало да буде у контексту брачноимовинских режима с прекограничним импликацијама.² Појачана сарадња би требала да се спроводи у погледу две врсте материјалних аката: једним који се односи на брачноимовинске режиме и другим који се односи на имовинске последице регистрованих партнерстава. Наведени материјални акти требало би да се донесу истовремено да би се обухватило целокупно поље примене појчане сарадње и осигурала недискриминација грађана.²⁰ Као циљ остваривања појчане сарадње наводи се развој правосудне сарадње у грађанским стварима са прекограничним импликацијама на темељу начела узајамног признавања пресуда и осигуравање усклађености правила држава чланица која се примењују у вези са сукобом закона.²¹ Веће ЕУ је, узимајући у обзир Уговор о функционисању ЕУ, посебно његов члан 81. став 3, донело Одлуку Већа (ЕУ) 2016/954 о одобрењу појчане сарадње у подручју надлежности, меродавног права те признавања и извршења одлука о имовинским режимима међународних парова (што обухвата ствари које се односе на брачноимовинске режиме и имовинске последице регистрованих партнерстава). На основу тога, као и на основу предлога Европске комисије, Веће ЕУ је 2016. године донело Уредбу (ЕУ) Већа 2016/1103 о спровођењу појчане сарадње у подручју надлежности, меродавног права, те признања и извршења одлука у стварима брачноимовинских режима.²²

успоставити појчану сарадњу у подручју имовинских режима међународних парова, а посебно у подручју надлежности, меродавног права те признавања и извршења одлука у стварима које се односе на брачноимовинске режиме и надлежности, меродавног права те признавања и извршења одлука у погледу имовинских последица регистрованих партнерстава, у којима позивају Комисију да с тим у вези поднесе предлог Већу. Видети: Council Decision (EU) 2016/954 of 9 June 2016 authorising enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions on the property regimes of international couples, covering both matters of matrimonial property regimes and the property consequences of registered partnerships. OJ L 159, 16.6.2016, p. 16–18.

²⁰ Уговор о функционисању ЕУ (УФЕУ) од 13. децембра 2007. године. Званични превод пречишћеног текста УФЕУ на српски језик доступан је на: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/ugovor_eu.pdf.

²¹ Чл. 7. Одлуке Већа 2016/954.

²² Чл. 11. Одлуке Већа 2016/954.

**3) УРЕДБА 2016/1103 О СПРОВОЂЕЊУ ПОЈАЧАНЕ
САРАДЊЕ У ПОДРУЧЈУ НАДЛЕЖНОСТИ,
МЕРОДАВНОГ ПРАВА ТЕ ПРИЗНАЊА
И ИЗВРШЕЊА ОДЛУКА У СТВАРИМА
БРАЧНОИМОВИНСКИХ РЕЖИМА**

У члану 3. тачка б) предметне Уредбе дефинише се брачноимовински споразум као сваки споразум између брачних другова или будућих брачних другова којим они организују свој брачноимовински режим. Подручје примене ове Уредбе требало би да обухвати све грађанскоправне аспекте брачноимовинских режима, како свакодневно управљање брачном имовином, тако и ликвидацију тог режима, посебно уколико је реч о ликвидацији која је последица развода брака или смрти једног од супружника. За потребе ове Уредбе појам „брачноимовински режим” требао би да се тумачи самостално и требао би да обухвати, поред правила од којих супружници не смеју да одступе, и сва диспозитивна правила која су супружници договорили у складу с меродавним правом.²³ Појам „брачноимовински режим” у погледу Уредбе не укључује само имовинске аранжмане који су посебно и искључиво осмишљени у одређеним националним правима у погледу брака, него и све имовинске односе између супружника и у њиховим односима с трећим странама који произлазе из брачног односа или његовог престанка.²⁴ У погледу формалних захтева Уредба прописује обавезну писмену форму која мора да буде датирана и потписана од стране оба супружника. Са писменом формом изједначена је и свака комуникација електронским средствима која осигурава трајни запис споразума. Ако су правом државе чланице у којој оба супружника имају уобичајено боравиште у тренутку склапања споразума предвиђени додатни формални захтеви за брачноимовинске споразуме, ти се захтеви морају задовољити.²⁵ Такође, ако супружници имају уобичајено

---

²³ Uredba vijeća (EU) 2016/1103 od 24.6.016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima. Službeni liste Europske unije L 183/3. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1103&from=EN> (14.3.2024). О Уредби већа 2016/1103 видети: Anita Duraković, „Međunarodni imovinski odnosi u bračnoj i registrovanoj zajednici u Europskoj uniji”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić” u Mostaru*, Mostar, 2018, str. 165–184.

²⁴ Члан 18. Рецитала Уредбе бр. 2016/1103.

²⁵ *Ibidem*

боравиште у различитим државама чланицама у тренутку склапања споразума и ако су правима тих држава предвиђени различити формални захтеви за брачноимовинске споразуме, споразум је формално пуноважан ако задовољава захтеве било ког од тих права. Ако само један супружник има уобичајено боравиште у држави чланици у тренутку склапања споразума и ако та држава предвиђа додатне формалне захтеве за брачноимовинске споразуме, ти се захтеви морају задовољити.²⁶ Ова Уредба не утиче на примену билатералних или мултилатералних конвенција чија је страна једна или више држава чланица у тренутку доношења ове Уредбе или одлуке на основу члана 331. ст 1. другог или трећег подстава УФЕУ-а и које се односе на питања обухваћена овом Уредбом, не доводећи у питање обавезе држава чланица на темељу члана 351. УФЕУ-а (члан 62. став 1). Уредбом је изричито прописано да независно од наведеног правила, примена Уредбе између држава чланица има предност над конвенцијама закљученим између њих у мери у којој се такве конвенције односе на питања уређена овом Уредбом (члан 62. став 2).

4) ИЗВОРИ

- Antokolskaia, Masha, *Harmonisation of Family Law in Europe: A Historical Perspective*, Antwerpen – Oxford: Intersentia, 2006.
- Boele Woelki, Katherina, “The road towards European family law”, *Electronic Journal of Comparative Law*, Vol. 1, 1997.
- Boele-Woelki, Katherina, Dethloff, Norbert i Gephart Wolfgang, *Family law and culture in Europe: developments, challenges and opportunities*, Intersentia, 2014.
- Bubić, Suzana, „Ugovorni брачни имовински режим у праву ЕУ и упоредном праву”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 21, 2010.
- Ćemalović, Uroš, “Membership in the EU and nationalistic discourse in the Western Balkans – legal aspects”, *Strani pravni život*, br. 4, 2019.
- Duraković, Anita, „Међународни имовински односи у брачној и регистрованој заједници у Европској Унији”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić” u Mostaru*, Mostar, 2018.

²⁶ Члан 23. Уредбе бр. 2016/1103.

²⁷ *Ibidem*

- Giacomo, Oberto, Judicial co-operation in cross-border Family law matters. <https://www.giacomooberto.com/lecco/reportonlecco.htm>, 2.2.2024.
- Glintić, Mirjana, „Zaštita prava slabije ugovorne strane u skladu sa principima evropskog ugovornog prava osiguranja”, *Strani pravni život*, vol. 64, br. 3/2020.
- Majstorović, Irena, „Pravni propisi Evropske unije koji se odnose na obiteljsko pravo”, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 53, br. 3–4, 2003.
- Majstorović, Irena, *Bračni ugovor – novina hrvatskog obiteljskog prava*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta, 2005.
- Martiny, Dieter, “Is unification of family law feasible or even desirable?”, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1612157.
- Matić-Bošković, Marina, „Uređenje procesnih prava osumnjičenih i okrivljenih u pravnim tekovinama Evropske unije”, *Strani pravni život*, vol. 64, br. 1/2020.
- Mijatović, Marija, „Izazovi recepcije prava Evropske unije – primer korporativnog prava u Srbiji”, *Strani pravni život*, vol. 63, br. 1, 2019.
- Pintens, Walter, “Matrimonial Property Law in Europe”, Boele-Woelki, Katherina et al. (eds.), *The Future of Family Property in Europe*, Intersentia, 2011.
- Šimović, Ivan i Ćurić, Ivan, „Europska Unija i obiteljsko pravo međunarodno-privatnopravni, procesnopravni i materijalnopravni aspekti”, *Ljetopis socijalnog rada*, vol. 22, br. 2, 2015.
- Vranješ, Nevenko, „Analiza usklađenosti razvoja javnih politika u zemljama Zapadnog Balkana sa standardima Evropske unije”, *Strani Pravni život*, god. LXV, br. 1/2021.
- Јовић, Олга, „Брачни уговор *versus* законског имовинског режима”, *Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе*, бр. 9, 2011.
- Кнежевић Бојовић, Ана, Ђорић, Весна, Вишекруна, Александра, „Спољашање условљавање ЕУ и регулаторни одговори Србије”, *Српска политичка мисао*. vol. 65, бр. 3/2019.
- Панов, Слободан, „Хармонизација породичног права Србије са правом ЕУ: политички разлози, друштвене и правне последице”, *Социолошки преглед*, vol. 67, бр. 1, 2013.
- Цвејић-Јанчић, Олга, „Јединствено породично право Европе”, *Правни живот*, бр. 9/2004.

5) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Из кратког прегледа појединих аката који су повезани са брачним уговором на европском нивоу, осликавају се потешкоће које се налазе пред европским законодавством у породичноправној материји. Чак и у погледу брачног уговора, института који је у функцији брачног права, али који има и облигационоправне елементе, хармонизација иде веома тешко и веома полако. На овом месту ћемо још једном поставити питање од ког смо и пошли у анализи места и улоге брачног уговора у европском законодавству, а то је – да ли је хармонизација у породичноправној материји нужна и корисна? Породично право сваке државе носилац је основних вредности тог друштва. Оно је продукт народне традиције, погледа на свет, обичаја и друштвеног морала. Одузимањем традиције једном друштву одузима му се и идентитет и оно временом прети да постане безлична маса појединаца. Народ који изгуби своју традицију губи својство народа. А ако народ изгуби своју традицију и вредности оно више губи потребу да има своју државу и постаје погодан материјал разним геополитичким „претумбавањима”. Из тих разлога све покушаје уједначавања породичноправних прописа земаља сматрамо не само тешким, мукотрпним, већ и са могуће крајње штетним исходом. Иако се противимо идеји унификације породичноправне материје, поједина решења садржана у актима органа ЕУ који су до сада донети, а тичу се брачног уговора, свакако да могу да послуже као смернице националним законодавствима да би превазишли неке потешкоће са којима су се, у погледу примене института брачног уговора, на националном нивоу сусреле. Једним од таквих решења сматрамо увођење регистра закључених брачних уговора. Уместо унификације материјалноправних прописа, сматрамо да би било корисно ускладити формалноправне процедуре везане за признање и извршење страних одлука како је то и предвиђено Уредбом Већа ЕУ 2016/1103 о спровођењу појачане сарадње у подручју надлежности, меродавног права те признања и извршења одлука у стварима брачноимовинских режима. На тај начин би се отклониле евентуалне потешкоће лица која закључују међунационалне бракове, уз поштовање и очување основних вредности сваког народа.

**MARRIAGE CONTRACT AS AN INSTRUMENT
FOR HARMONISATION OF FAMILY LAW IN EU LAW**

Bogdana STJEPANOVIĆ*

Abstract: At the European Union (EU) level, there are only a small number of rules related to the property relations of spouses, primarily in the area of the contractual property regime. The marriage contract is seen as a factor of convergence and the potential harmonisation of family law in the legislation of the member states because harmonisation is easier to imagine in the area of the contractual than in the legal property regime. In the legal literature, there is no general agreement on the need for convergence of the family law systems, which is conditioned by the nature of family law as a branch of law greatly influenced by the culture and traditions of a particular nation. For these reasons, family law issues are still not directly regulated by European legislation. Given that our country is in EU accession negotiations and the marriage contract is a legal institution regulated in the domestic family legislation, the paper will analyse different points of view on the marriage contract as an element in this family law matter, which is necessary and useful. The author conducted research using dogmatic legal, comparative legal, and historical legal methods. In conclusion, she confirms the initial hypothesis, according to which there are currently no suitable conditions for the unification of the marriage contract as a formal source of substantive law in the EU.

Keywords: Council Decision (EU) 2016/954, Council Regulation EU 2016/1103, Green Book, property acquired in marriage, contractual property regime of spouses.

---

* Institute of Comparative Law, Belgrade, Serbia. E-mail: b.stjepanovic@iup.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9504-473X>.